

Prema anarhiji

Errico Malatesta

1899.

Postoji opće mišljenje da, jer se smatramo revolucionarima, držimo da će anarhija doći jednim udarcem, kao neposredna posljedica jednoga ustanka, i da će nasilno srušiti sve što postoji i zamijeniti to posve novim institucijama. Pravo da vam kažem, ni među našim drugovima ne manjka onih koji na taj način doživljavaju revoluciju.

Ta predrasuda objašnjava zašto mnogi dobronamjerni suparnici vjeruju da je anarhija nešto nemoguće, a ona objašnjava i činjenicu da neki drugovi, vidjevši da s trenutačnim stanjem morala u narodu anarhija ne može doći odmah, osciliraju između dogmatizma koji ih izvlači iz stvarnoga života, i oportunitizma zbog kojeg praktički zaborave da su anarhisti i da se za anarhiju trebaju boriti.

Jasno je da pobjeda anarhije ne može biti posljedica nekog čuda niti se može dogoditi u kontradikciji s općim, aksiomatskim zakonom evolucije prema kojemu se ništa ne može dogoditi bez nekoga uzroka i ništa se ne može učiniti a da za to ne postoji snaga.

Da želimo jednu vladu zamijeniti drugom, odnosno nametnuti drugima vlastitu volju, dovoljno bi bilo skupiti dovoljno materijalne snage da svrgnemo trenutačne tlačitelje i zauzmemo njihovo mjesto.

Ali umjesto toga želimo anarhiju, koja predstavlja društvo utemeljeno na slobodnom i dobrovoljnom dogovoru, u kojemu nitko ne može drugome nametnuti svoju volju, u kojemu svi mogu raditi po volji i dobrovoljno potpomagati općem blagostanju, i koji stoga neće doživjeti konačan i opći trijumf sve dok svi ljudi ne budu više htjeli primati ni davati naređenja, dok ne budu shvatili prednosti solidarnosti i ne budu znali organizirati društveni život tako da u njemu više nema ni traga nasilju i prinudi.

Budući da se svijest, volja i sposobnost razvijaju postupno te nalaze prilike i sredstva za razvoj u postupnoj promjeni okoline, u ostvarenju želja u mjeri u kojoj se one formiraju i postaju obvezujuće, anarhija se ne može dogoditi osim postupno rastući u intenzitetu i obujmu.

Ne radi se, dakle, o tome da anarhiju ostvarimo danas ili sutra ili za tisuću godina, nego da koračamo prema anarhiji već danas, sutra i uvijek.

Anarhija je dokidanje izrabljivanja i tlačenja čovjeka od čovjeka, odnosno dokidanje individualnoga vlasništva i države. Anarhija je uništavanje bijede, praznovjerja i mržnje. Dakle, svaki udarac zadan instituciji vlasništva i države, svako uzdizanje narodne svijesti, svako izjednačavanje životnih prilika, svako raskrinkavanje laži, svaki dio ljudske aktivnosti mimo kontrole autoriteta, svako širenje duha solidarnosti i inicijative, korak je prema anarhiji.

Teškoća leži u izboru puta koji će nas zaista približiti ostvarenju ideala, i u tome da pravi napredak ne brkamo s onim licemjernim reformama koje pod pretpostavkom brzih poboljšanja odvlače narod od borbe protiv autoriteta i kapitalizma, paraliziraju njegovo djelovanje i daju mu lažnu nadu da se nešto može postići milošću gospodara i država. Teškoća je u tome da znamo upotrijebiti snagu koju imamo, te da je širimo na način koji je najkorisniji našem cilju.

Danas u svim zemljama postoji vlast koja surovom silom nameće zakone, prisiljava ljude da se daju iskorištavati, održava postojeće institucije, onemogućuje da manjine ostvare svoje ideje te da se društveni sistem mijenja kako se mijenja javno mnijenje. Uobičajeni mirni tok razvoja zaustavljen je nasiljem, pa mu nasiljem treba ponovo otvoriti put. Stoga danas hoćemo nasilnu revoluciju, a htjet ćemo je sve dok će se silom bilo kome nametati nešto protivno njegovoj volji. Kad nestane državno nasilje, ni naše nasilje neće imati razloga da postoji.

Još ne možemo oboriti trenutačnu vlast; možda ni sutra nećemo moći spriječiti da na ruševinama sadašnje vlasti iznikne neka nova. Ali to nas ne sprječava da se danas i sutra borimo protiv svake vlasti odbijajući, ako je moguće, da se podvrgavamo zakonu i suprotstavljajući silu sili.

Svako slabljenje autoriteta, svako širenje slobode bit će napredak prema anarhiji dok god je ono osvojeno, a ne izmoljeno, dok god nam daje više ustrajnosti u borbi, dok god državu sma-

tramo neprijateljem s kojim se nikad ne sklapa mir, dok god dobro pamtimo da se do umanjivanja zala koje proizvodi država dolazi umanjivanjem njezinih nadležnosti i njezine snage, a ne povećavanjem broja vladajućih ili tako da vladajuće biraju oni kojima se vlada. A pod državom razumijemo bilo kojega čovjeka ili grupu ljudi, u zemlji ili pokrajini, u općini ili udruženju, koji ima pravo donositi zakon i nametati ga i onima kojima se to ne sviđa.

Još ne možemo ukinuti individualno vlasništvo, ne možemo raspolagati sredstvima za proizvodnju potrebnima za slobodan rad; možda nećemo moći ni u sljedećem ustaničkom pokretu. Ali to nas ne sprječava danas niti će nas spriječiti sutra da se neprestano borimo protiv kapitalizma. Svaka pobjeda, koliko god malena, koju su izborili radnici protiv gospodara, svako umanjivanje iskorištavanja, svaki komad bogatstva oduzet od posjednika i stavljen svima na raspolaganje, bit će napredak, bit će korak na putu prema anarhiji, dok god služi proširenju pretenzija radništva i oštrenju borbe, dok god je to shvaćeno kao pobjeda nad neprijateljem, a ne kao ustupak za koji trebamo biti zahvalni, dok god smo čvrsti u namjeri da, čim to bude moguće, silom oduzmemo posjednicima ona sredstva koja su oni, zaštićeni snagom države, oteli radništvu.

Kad iz ljudskoga društva nestane pravo sile, kada sredstva za proizvodnju budu stavljena na raspolaganje svima koji žele proizvoditi, sve će ostalo biti plod mirnoga razvoja.

To još neće biti anarhija, osim za one koje je žele i samo u onim stvarima koje oni mogu uraditi bez pomoći onih koji nisu anarhisti. Ali postupno će se širiti na više ljudi i više djelovanja, sve dok ne zagrlji cijelo čovječanstvo i sve aspekte života.

Dok se borimo da stignemo do trenutka kad će država i sve po sebi štetne institucije koje se drže samo jer su zaštićene snagom države biti slomljene, kad će potpuna sloboda i pravo na sredstva za rad bez kojih je sloboda laž biti osvojeni za sve, namjeravamo uništiti samo one stvari koje možemo zamijeniti, i to postupno kako ćemo ih biti u stanju zamijeniti.

Primjerice, u trenutačnom društvu postoji servis opskrbe. On je iz perspektive interesa kapitalista organiziran loše i kaotično, s velikim gubicima snage i materijala. Unatoč tome, nekako svi jedemo, pa bi bilo apsurdno željeti uništiti taj servis, ako još nismo u stanju osigurati prehranu ljudi na bolji i pravedniji način.

Postoji servis pošte: možemo mu uputiti tisuću kritika, ali u međuvremenu se ipak njime služimo za slanje pisama i služit ćemo se, trpeći ga takvog kakav sada jest, dok god ga ne budemo mogli poboljšati ili zamijeniti.

Postoje škole, ajme, toliko loše, ali ipak nećemo dopustiti da naša djeca ne nauče čitati i pisati dok ne budemo mogli organizirati izvrsne škole za sve.

Iz toga vidimo da na putu do anarhije nije dovoljno imati materijalnu snagu za podizanje revolucije, nego je potrebno da radnici, udruženi prema raznim granama proizvodnje, budu u stanju sami osigurati funkcioniranje društvenoga života bez potrebe za kapitalistima i državama.

Daleko od toga da anarhističke ideje stoje u kontradikciji sa zakonima razvoja koje je dokazala znanost, kako bi voljeli tvrditi „naučni” socijalisti. Vidimo dapače da one predstavljaju koncept koji se s tim zakonima savršeno slaže: one su eksperimentalni sistem prenesen iz polja istraživanja na polje društvenih ostvarenja.

Anarhistička biblioteka
Anti-Copyright

Errico Malatesta
Prema anarhiji
1899.

La *Questione Sociale* (Paterson, New Jersey) 5, nova serija, br. 14 (9. prosinca 1899.)
Prevela i uredila: Mia Gonan. Preuzeto iz: Errico Malatesta, *Ni demokrati ni diktatori*. Odabrani
spisi 1884.- 1930. DAF, Zagreb 2022.

anarhisticka-biblioteka.net